Helsingin syyttäjänvirasto

LAUSUNTO
5.11.2015

Dnro 009/41/15

Eduskunta
Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Hallituksen esitys HE 66/2015 vp eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Pyydettynä lausuntona Helsingin syyttäjänvirasto esittää seuraavaa:

Tavoitteista

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia, oikeudenkäymiskaarta, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annettua lakia, vankeuslakia, tutkintavankeuslakia, poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia, rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annettua lakia sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

1. Ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskeva direktiivi.

2. Säännöksiä vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ilmoittamisesta tarkastettaisiin. Henkeen terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuneen rikoksen tai seksuaalirikoksen asianomistajalla olisi halutessaan oikeus saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta ja tietyin edellytyksin muusta vankilasta poistumisesta.

3. Esitutkintalakiin lisättäisiin säännökset asianomistajalle tehtävästä henkilökohtaisesta arvioinnista. Asianomistajille tehtäisiin yksilöllinen arviointi asianomistajan haavoittuvuuden tunnistamiseksi ja sen arvioimiseksi, mitä erityistoimenpiteitä tarvitaan asianomistajan suojelemiseksi lisäkärsimykseltä asiaa esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä käsiteltäessä.

4. Lisäksi asianomistajan oikeutta asiakirjojen käännöksiin laajennettaisiin.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 318	Porkkalankatu 13, 6. krs	029 56 22100	029 56 22203	helsinki.sy@oikeus.fi
00181 Helsinki	00180 Helsinki			

Kannanotto

Helsingin syyttäjänvirasto pitää esitettyä kaikilta osin perusteltuna.

Perustelut

1. Uhrin oikeudet, tuki ja suojelu

Asianomistajan on jo esitutkinnan alkuvaiheessa oltava tietoinen omista oikeuksistaan ja toisaalta velvollisuuksistaan. Asianomistaja saattaa olla tilanteessa, jossa hän on toistuvasti altistunut väkivallan tai seksuaalirikoksen kohteeksi eikä kykene enää omin avuin irtautumaan tilanteesta. Ulkopuolinen tuki ja suojelu antaa mahdollisuuden irrottautua uhriutumisesta, johon asianomistaja ei useimmiten enää omin avuin kykene.

2. Vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta ilmoittaminen

On ensiarvoisen tärkeää, että vangin vapautuessa asianomistaja saa niin halutessaan siitä tiedon. Asianomistajalla on näin ollen mahdollisuus suojautua vapautuvalta vangilta olipa kyseessä vankeus- tai tutkintavanki. On mahdollista varsinkin väkivalta- ja seksuaalirikoksissa, että vapautuva vanki kokeen tulleensa tuomituksi tai kiinniotetuksi asianomistajan ilmoituksen perusteella ja haluaa kostaa asianomistajalle tämän hänelle aiheuttaman kärsimyksen.

Yleisen elämänkokemuksen sekä virkatehtävissä saadun tiedon perusteella väkivallan kierre ei katkea vankeusaikana, ellei tekijä saa apua väkivaltaiseen käyttäytymiseensä, mistä johtuen asianomistajaa on suojattava hänen niin halutessaan tarkoituksin välttää altistuminen uudelle väkivallanteolle.

3. Yksilöllinen arvio asianomistajan haavoittuvuuden tunnistamiseksi - erityistoimenpiteet asianomistajan suojelemiseksi

Viittaan tältä osin kohdan 1 perusteluihin. Asianomistaja saattaa olla tilanteessa, ettei hän miellä olevansa uhri, ja jos mieltää, ei hän enää itse kykene alistetusta asemastaan johtuen tekemään tilanteelle mitään. Mikäli asianomistaja on ollut uhrina vuosia tai jopa kymmeniä vuosia, on hänen tilastaan tehtävä yksilöllinen arviointi sen seikan selvittämiseksi, miten häntä voitaisiin suojata lisäkärsimykseltä esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä. Selvitys antaa tukea myös mahdollisen oikeudenkäynnin jälkeiseen elämään.

4. Asianomistajan oikeus saada asiakirjoihin käännös

Asianomistajan oikeusturvan takaamiseksi hänen tulee saada käännökset asiakirjoista tarpeellisilta osin.

Yleistä

Lakimuutokset tulevat aiheuttamaan resurssitarvetta kaikissa rikosprosessin vaiheissa, mistä aiheutuu kuluja eri viranomaisille. Tämä seikka otettaneen huomioon.

Eija Velitski
apulaispäällikkö
kihlakunnansyyttäjä